

Deri Tekstil ve Kundura İşkolunda Çalışan Mülteci İşçilerin Yaşadığı Hak İhlalleri Raporu

MART, 2020

Deri, Tekstil ve Kundura İşçileri Derneği

Deri, Tekstil ve Kundura İşçileri Derneği

Etiler Mahallesi 1275 Sokak No: 41
Basmane-Konak/İzmir

deritekstilkunduraiscileriderneđi.wordpress.com

deritekstilkunduraiscileri@gmail.com

 / / deritekskundura

 +90 (554) 301-71-37

Rapor Ekibi

Dernek Üyeleri

Fotoğraflar

Onur Pazarlı

Tasarım

Na&Kil Reklam Ajansı

Güncel Durum

Türkiye’de 2011 yılından itibaren mülteci nüfusu giderek artmaktadır. Uzunca bir süre mülteciler için transit geçiş ülkesi olan Türkiye, sınır komşusu Suriye’de yaşanan savaşın etkisi ile birlikte milyonlarca mültecinin yaşadığı bir ülke konumuna geldi. Yine ülkelerindeki ağır hak ihlallerinden kaçan yüz binlerce mülteci, daha güvenli bir ülkeye geçiş yapana kadar Türkiye’de hayatlarını sürdürmektedir.

Ancak Türkiye'nin mültecilerle ilgili uluslararası sözleşmelere koyduğu coğrafi kısıtlamadan dolayı mülteciler temel haklarına erişememektedir. Suriyeli mülteciler kalıcı hale gelen geçici koruma statüsü altında belirsizliğe mahkum edilirken uluslararası koruma başvurusunda bulunan mülteciler ise kendilerini mülteci olarak kabul edecek üçüncü bir ülke belirlenene kadar Türkiye’de yıllarca zor şartlar altında yaşamaktadır.

Mültecilerin yaşadığı hak ihlallerinin başında çalışma yaşamı da geliyor. 4 yıl önce geçici koruma altındaki Suriyeliler ve uluslararası koruma sahibi mülteciler için çıkarılan çalışma iznine dair yönetmelikler bu sorunun çözümünün uzağında kaldı.

Aile Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü verilerine göre 2018 yılında çalışma izni alabilen mülteci-göçmen işçi sayısı 115 bin 837 iken sadece 34 bin 573 Suriyeli mülteci işçi çalışma izni alabildi.

Birleşmiş Milletler'e bağlı Ekonomik ve Sosyal İşler Organizasyonu'nun (DESA), yayınladığı 2019 raporuna göre Türkiye'deki toplam mülteci-göçmen sayısı 5 milyon 678 bin 800. Kayıtsız olanlarla birlikte bu rakam daha da büyüyor. Yine aynı rapora göre Türkiye'deki göçmen ve mültecilerin yaş ortalaması 32,4 ve yüzde 71,4'ü de çalışma yaş aralığı olan 19-65 yaş arasında. Rakamlar mülteci ve göçmen işçilerin neredeyse tamamına yakınının kayıt dışı çalıştırıldığını ortaya koyuyor.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 20 Şubat 2020 verilerine göre 147 bin 348 Suriyeli mülteci ve kayıtlı, kayıtsız binlerce mülteci/göçmenin yaşadığı İzmir'de ise 2018 yılında sadece 5 bin 967 mülteci/göçmen işçi çalışma izni alabildi.

İzmir'de kent merkezindeki yaşayan mülteci/göçmen işçilerin önemli bir kısmı kayıt dışı çalışmanın en yüksek olduğu tekstil, kundura, inşaat, geri dönüşüm, ticaret, konaklama ve büro iş kollarında çalışırken çevre ilçelerde yaşayan mülteci/göçmen işçiler ise tarım iş kolunda çalışmaktadır.

Kayıt dışı çalıştırılmanın dışında mülteci/göçmen işçiler çeşitli şekilde ayrımcılığa da uğramaktadır. Diğer işçilere göre daha uzun saatler çalıştırılan mülteci/göçmen işçiler bunun yanı sıra daha düşük maaşlar aldıkları da olmaktadır.

Artan işsizliğin ve düşen maaşların sorumlusu olarak görülen mülteci/göçmen işçiler diğer işçilerin hedefi haline gelebilmektedir. Bu durum kimi zaman Işıkkent Ayakkabıcılar Sitesi'nde olduğu gibi 'Suriyeli İşçi İstemiyoruz' eylemlerine ve Torbalı'nın köylerindeki gibi de Suriyeli mevsimlik tarım işçilerinin çadırlarının basılmasına ve kovulmasına kadar vardı. Mültecilerin statüsüz olması, entegrasyonun başlamaması ve siyasilerin söylemleri karşılıklı olarak ilişkileri olumsuz etkiliyor.

Mülteci/göçmen işçilerin yaşadığı hak ihlallerinin bazıları iş cinayetleri ile sonuçlandı. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Meclisi verilerine göre, Türkiye'de 2019 yılında en az 112 mülteci/göçmen işçi yaşamını yitirdi. İş cinayetlerinde ölen mülteci/göçmen işçilerin, 40'ı Suriyeli ve 36'sı Afganistanlı idi. Mülteci/göçmen iş cinayetlerinin en fazla yaşandığı iller İstanbul, Ankara, Kocaeli, Konya, İzmir ve Mersin'dir. İzmir'de geçtiğimiz yıl 5 mülteci/göçmen işçi yaşamını yitirdi. Yaşamını yitiren 112 mülteci/göçmen işçinin 16'sı kadındı. Son 7 yılda iş cinayetlerinde ölen mülteci/göçmen işçilerin sayısı 548.

Mülteci/göçmen işçilerin yaşadığı hak ihlallerinin büyüklüğü bu çalışmayı ihtiyaç olarak ortaya koymaktadır. Derneğimizin örgütlenme çalışması yürüttüğü deri, tekstil ve kundura iş kollarında çalışan mülteci/göçmen işçilerin karşı karşıya kaldığı hak ihlallerini belirlemek için bu çalışmayı başlattık.

Çalışmanın amacı deri, tekstil ve kundura iş kollarında çalışan mülteci/göçmen işçilerin profilinin çıkarılması, çalışma koşullarının belirlenmesi, yaşadığı hak ihlallerinin ve ayrımcı uygulamaların tespit edilmesi ve öncelikleri taleplerinin öğrenilmesidir.

Anket çalışması için Bornova Işıkkent Ayakkabıcılar Sitesi ve MTK Tekstilciler Çarşısı'nda, Basmane'deki tekstil ve deri atölyelerinde ve Karabağlar'daki tekstil atölyelerinde çalışan 100 işçi ile yüz yüze görüştürüldü. Ayrıca rapora 3 işçi ile yaptığımız röportajlardan alıntılar da eklendi. İşçilerin güvenliği açısından anket sırasında isimleri ve iletişim bilgileri alınmadı ve yine işçilerin güvenliği için fotoğraf çekimleri sırasında da azami önem gösterildi, işçilerin yüzleri çekilmedi. Anket, 02.03.2020 - 13.03.2020 tarihleri arasında yapıldı.

Mülteci Göçmen İşçilerin Çalışma Haklarına İlişkin Düzenlemeler

I. ULUSLARARASI DÜZEYDEKİ DÜZENLEMELER

A. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde herkesin adil ve elverişli koşullarda çalışma ve eşit iş için eşit ücret hakkı olduğu vurgulanıyor. Beyannamenin 23. maddesinde "Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır" ifadeleri yer alıyor.

B. 1951 Tarihli Mültecilerin Hukuki Durumu Hakkında Sözleşme

Sığınma hakkı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. maddesinde "Herkesin zulüm karşısında sığınma hakkı vardır" ifadesiyle temel bir hak olarak vurgulanmıştır. Ancak, mültecilik konusunda temel belgelerin başında 1951 tarihinde imzalanıp 1954'te yürürlüğe giren "Mültecilerin Hukuki Durumu Hakkında Sözleşme" gelmektedir.

1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir.

1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, mültecilerin uluslararası düzeyde yasal haklara sahip olmasını sağlayan önemli tarihsel gelişmelerin sonucudur. Sözleşme; mülteci tanımını, mültecilerin hakları ve sorumluluklarını belirleyen en temel hukuki belgedir

Mültecilerin hakları 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde detaylandırılmıştır. Bu haklar arasında ayrımcılık yapılmaması ve çalışma ve sosyal güvenlik hakları da yer almaktadır. Sözleşmenin 17, 18 ve 19. Maddeleri mültecilerin buldukları ülkelerdeki çalışmalarını düzenlemektedir.

Türkiye'de mültecilik mevzuatının temelini 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi oluşturmaktadır. Türkiye bu sözleşmeyi 1961'de onaylamıştır. Türkiye ihtirazı şerhinden dolayı sadece Avrupa Konseyi üye ülkelerden gelen kişileri mülteci statüsünde kabul etmekte; Avrupa ülkeleri dışından gelen yabancıları mülteci değil; "sığınmacı" olarak tanımaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye, 1951 Sözleşmesini "Avrupa dışından mülteci kabul etmemeye ilişkin" coğrafi çekince koyarak kabul edilmiştir. Daha sonra kabul edilen ek protokolle çekince koyma hakkı ortadan kalksa da, sözleşmeyi bu çekinceyle imzalayan ülkelerin hakları korunduğundan Türkiye sözleşmeye söz konusu coğrafi çekince ile taraftır.

Sözleşmenin 'Gelir Getirici İşler' başlıklı 17 maddesinde mültecilerin çalışma yaşamına dair düzenleme mevcut. Madde, mülteci işçilere dair çalışma yaşamındaki ayrımı yasaklıyor. Sözleşmeye imza atan devletler, kendi vatandaşlarına çalışma yaşamında tanıdıkları hakları mülteci işçilere de tanımayı taahhüt ediyor.

Maddenin birinci paragrafında "Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden her mülteciye, ücretli bir meslekte çalışma hakkı bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşına uyguladıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır" ifadesi yer alıyor.

Yine aynı sözleşmenin üçüncü paragrafında ise "Taraf Devletler, ücretli mesleklerde çalışmak bakımından bütün mültecilerin ve özellikle ülkelere, bir işçi bulma programına yahut göçmen getirme planına göre girmiş olan mültecilerin haklarını, vatandaşlarına tanıdıkları çalışma haklarıyla aynı noktaya getirme konusuna sıcak bakacaklardır" ifadeleri yer alıyor.

C. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri

ILO'nun 97 sayılı İstihdam Amacıyla Göç hakkındaki sözleşmesiyle, 143 sayılı "Göçmen İşçiler Hakkındaki Sözleşmesi" mülteci ve göçmen işçilerin haklarını güvence altına almak ve onlara yönelik kötü uygulamaları önlemeyi amaçlamaktadır. Bu sözleşme hükümlerine göre göçmen işçiler ücret, çalışma süreleri, sendika üyeliği gibi konularda yerli işçilerle eşit hakka sahiptir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Devleti henüz bu sözleşmelere taraf değildir.

D- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

Göçmen işçiler ve ailelerinin vatandaşlarla eşit muameleye tabi tutulması, insan hakları yönünden korunmalarını temin üzere hazırlanan bu sözleşme ile göçmenlerin korunmaları veya fena muameleye uğramalarının önlenmesi öngörülmektedir.

Sözleşmenin 'Haklar Konusunda Ayrımcılık Yapılmaması' başlıklı 7. maddesinde "Taraf Devletler, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca, kendi ülkeleri içinde yaşayan veya yasal yetki alanına giren tüm göçmen işçilere ve aile fertlerine, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasal veya diğer görüşler, millî, etnik veya sosyal köken, vatandaşlık, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî durum, doğum veya diğer statüler gibi nedenlerle hiçbir ayrımcılık yapmaksızın bu Sözleşmede öngörülen haklar saygı göstermeyi ve uygulamayı taahhüt ederler" ifadeleri yer alıyor.

II. ULUSAL DÜZEYDEKİ DÜZENLEMELER

Türkiye mevzuatında iltica ve sığınma ile ilgili hususlar uzunca farklı düzenlemelerde yer bulmuştur. Sığınmacılar ve mültecilerle ilgili yapılan özel düzenlemelerle birlikte bu kişilerle ilgili düzenlemelerin çoğu “Yabancılar” başlığı altında düzenlenmektedir. Anayasa’da, İskân Kanunu’nda, Pasaport Kanunu’nda, Vatandaşlık Kanunu’nda, Askerlik Kanunu’nda, Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunu’nda yer almıştır. Son olarak 2013 yılında çıkan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, sığınmacı ve mültecilerle ilgili en ayrıntılı düzenlemedir.

A. 6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) Kanununun 'Yardım ve hizmetlere erişim' başlıklı 89'uncu maddesinin 4 bendinde uluslararası başvuru sahibi, mültecinin, şartlı mültecinin ve ikincil koruma statüsü sahibi kişinin başvurusundan itibaren altı ay sonra çalışma izni almak için başvurabileceği belirtiliyor. Kanunun ilgili yönetmeliğinde asgari ücretin altında maaş verilmemesi gerektiği ve sosyal güvenlik kaydının yapılması zorunlu kılınıyor. Yönetmeliğe göre kayıt dışı çalıştırılan mülteciye de idari para cezası kesilebiliyor.

B. Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik

Geçici Koruma Statüsüne tabi mültecilerin çalışma izinlerini düzenleme için ise Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliği çıkarıldı. Göçün üzerinde 5 yıl sonra çıkarılan yönetmelik çalışma hakkına erişimde engellere sahip.

Yönetmeliğe göre geçici koruma sağlanan Suriyeli mülteciler geçici kimlik belgesi düzenleme tarihinden 6 ay sonra çalışma izni için başvurabiliyorlar ve sadece geçici koruma izni aldıkları illerde çalışma hakları var. Tarım ve hayvancılık iş kolları hariç bir işyerinde çalıştırılan Suriyeli mülteci sayısı işyerindeki toplam çalışan sayısının yüzde 10'unu geçemiyor.

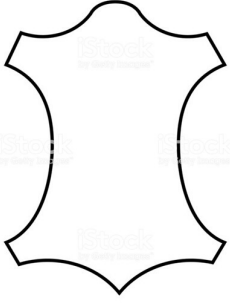
Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'ye ilk girişlerin başladığı 2011 yılı Nisan ayından Ocak 2016'ya kadar yasal olarak çalışması mümkün değildir ve bu döneme kadar çalışanların tümü kayıt dışıdır.

Türkiye'de mevzuat uyarınca hangi statüde olursa olsun mültecilerin bazı meslek ve görevleri yapmaları mümkün değildir. Türkiye'deki mülteciler dış hekimliği, hastabakıcılık, ebelik, eczacılık, veterinerlik, özel hastanelerde sorumlu müdürlük, avukatlık, noterlik, özel ya da kamu kuruluşlarında güvenlik görevlisi, kara suları dâhilinde dalgıçlık, kaptanlık, kılavuzluk ve sair meslekler ve gümrük müşavirliği gibi iş ve meslekleri yapamamaktadır.

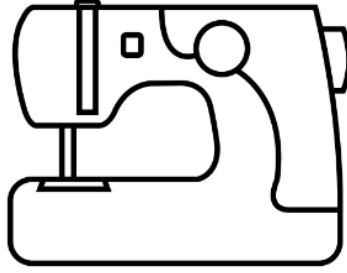
Deri Tekstil ve Kundura İşkolunda Çalışan Mülteci İşçilerin Yaşadığı Hak İhlalleri Raporumuzun Sonuçları

A- Görüşülen İşçilerin Profili

1-İş Kollarına Göre Dağılım

20

40

40

Anket için deri iş kolunda çalışan 20, tekstil iş kolunda çalışan 40 ve kundura iş kolunda çalışan 40 işçi ile yüz yüze görüşme yapıldı. Anket için görüşülen mültecilerin 77'si Suriyeli, 12'si Afganistanlı, 6'sı İranlı ve 5'i Iraklı olduğunu dile getirdi.

2- Cinsiyete Göre Dağılım

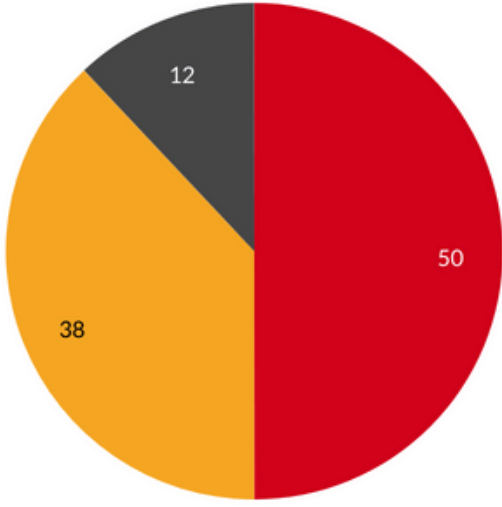
19
kadın

81
erkek

Anket için cinsiyet dağılımına dikkat edilmeye çalışıldı ama deri iş kolunda çalışan 5 kadın ve tekstil iş kolunda çalışan 14 kadın işçi ile görüşülebilmştir. Kundura iş kolunda çalışan mülteci/göçmen kadın işçi ile karşılaşmadığı için görüşme yapılamamıştır. Rakamlar mülteci/göçmen kadınların çalışma yaşamına katılım oranının düşüklüğünü ortaya koymaktadır.

3- Medeni Durum

Ankete katılan mülteci/göçmen işçilerin 38'i bekar ve 50'si evli olduğunu belirtirken 12'si ise boşanmış olduğunu ifade etti.

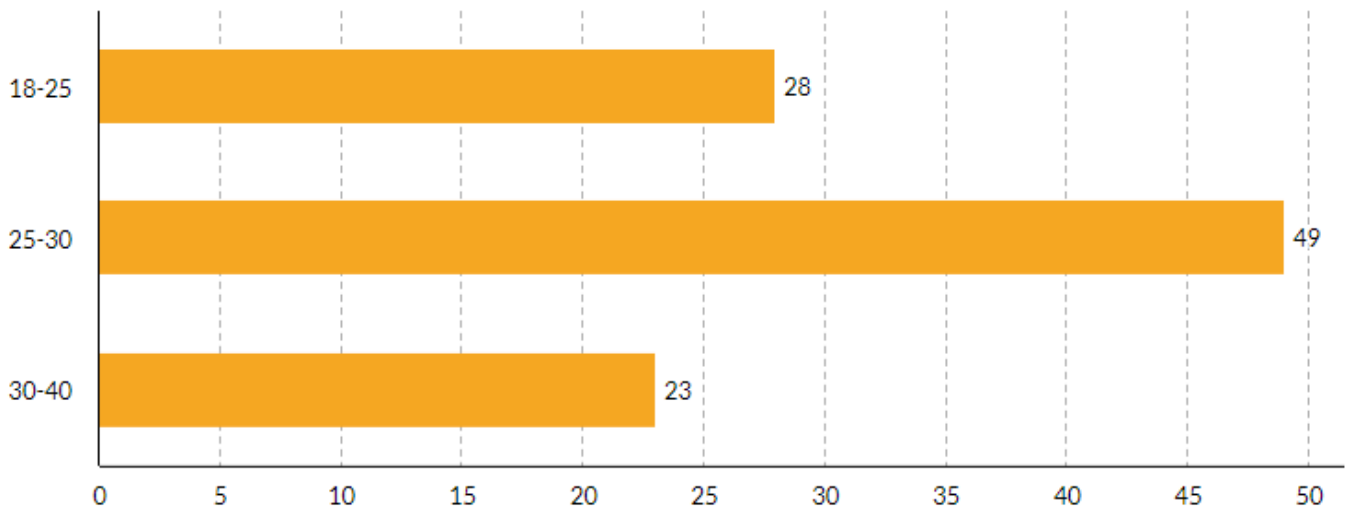
■ Evli (50%) ■ Bekar (38%) ■ Boşanmış (12%)

4- Eğitim Düzeyine Göre Durum

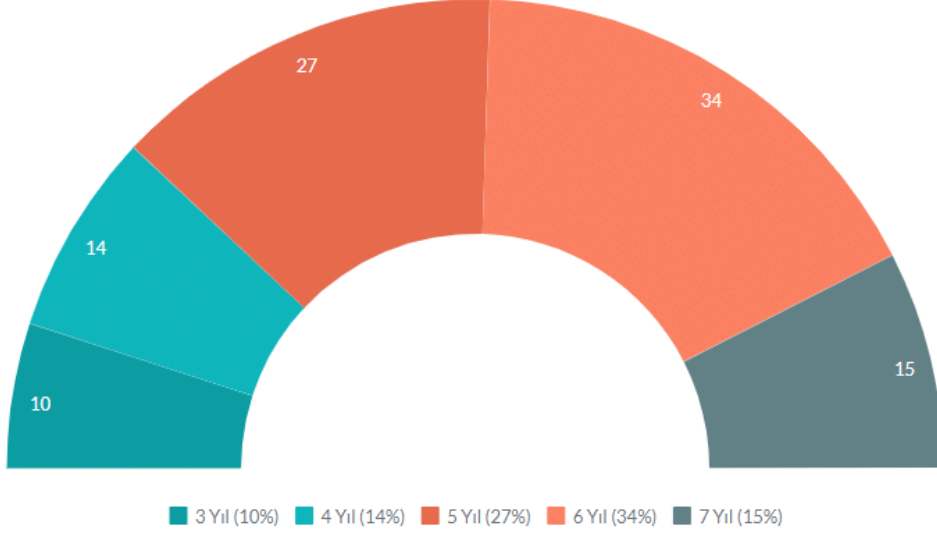

Ankete katılan mülteci/göçmen işçilerin 8'i okur yazar olmadığını ve yine 8'i sadece okur yazar olduğunu belirtirken 65'i ilk okul mezunu olduğunu ve 19'u da orta okul mezunu olduğunu dile getirdi.

5- Yaş Aralığına Göre Dağılım

5- Türkiye'de Buldukları Yıllara Göre Dağılım

Anket için görüştüğümüz işçilerin 10'u 3 yıldır, 14'ü 4 yıldır, 27'si 5 yıldır, 34'ü 6 yıldır, 15'i de 7 yıldır Türkiye'de olduğunu dile getirdi.

5- Hane Başı Nüfus Ortalaması

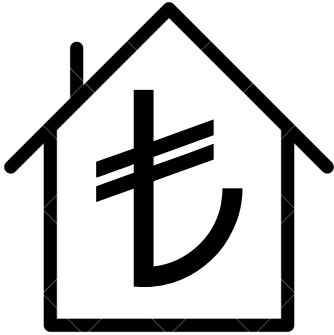

7,8*

*Ev Başına Ortalama Rakam

Ankete katılan işçiler hane başı kişi sayısı cevabına 2-12 arasında değişen rakamlar verdi.

6- Ortalama Kira Tutarı

624

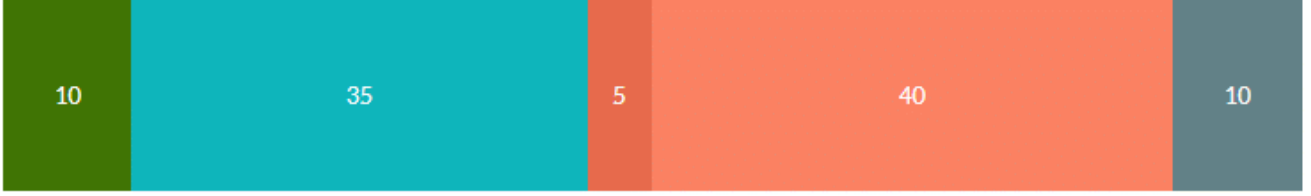
Türk Lirası

Ankete katılan işçiler 500 ile 750 TL arasında ev kirası ödediklerini dile getirdiler.

İşçilerden 36'sı 500 TL, 16'sı 600, 24'ü 700 TL geriye kalan 24'ü de 750 TL ev kirası ödediğini belirtti.

B- Çalışma Yaşamına Dair Veriler

1- Haftalık Ortalama Ücret Miktarı

■ 400 TL ■ 500 TL ■ 550 TL ■ 600 TL ■ 700 TL

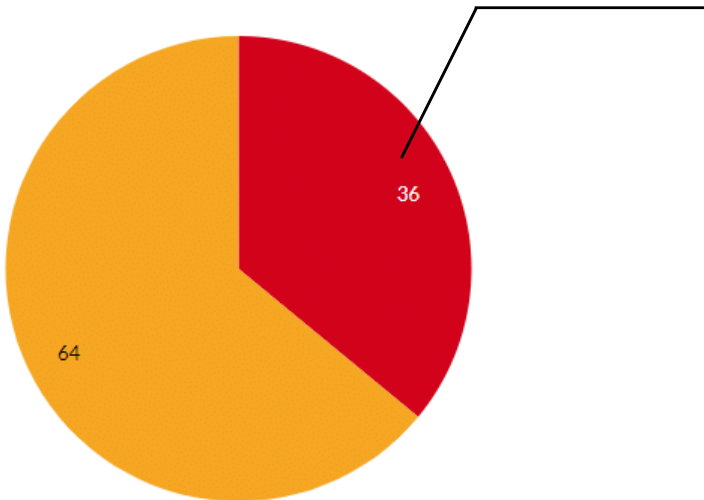
516 ₺

ortalama haftalık ücret

Anket yaptığımız işçilerin 10'u haftalık 400 TL, 35'i 500 TL, 5'i 550 TL, 40'ı 600 TL ve 10'u 700 Türk Lirası aldığı bilgisi verildi. İşçilerin yarısının eline aylık geçen para asgari ücretin altında kalmaktadır.

İşçilerin sadece yüzde 40'ı asgari ücrete denk gelen bir maaş alabilirken sadece yüzde 10'nun eline asgari ücretin üstünde miktarda para geçmektedir. İşçiler, Türkiyeli işçilere göre 200-250 TL daha az maaş aldıklarını vurguladılar.

2- Hanede Çalışan Birey Sayısı

100 işçiden 36'sı evde bir bireyin daha çalıştığını belirtirken, işçilerin ;

'19 'u eşim çalışıyor '

'12'si çocuğum çalışıyor'

'4'ü kardeşim çalışıyor'

'1'i annem-babam çalışıyor'

cevabını verdi.

İşçilerden 75'i evden bir bireyin daha çalışmasına ihtiyaç duyduklarını dile getirdi.

3-Sigortalı İşçi ve Sigortalı Gün Sayısı

0 Sigortalı
İşçi

0 Toplam
Prim Günü

Ankete katılan 100 işçinin tamamı sosyal güvenlik kaydı bulunmadığını dile getirdi. 100 işçinin toplam sigorta prim günü ise sıfır. İşçilerden hiç biri işyerinden devlet denetimi ile karşılaşmamış.

4- Günlük Ortalama Çalışma Süresi

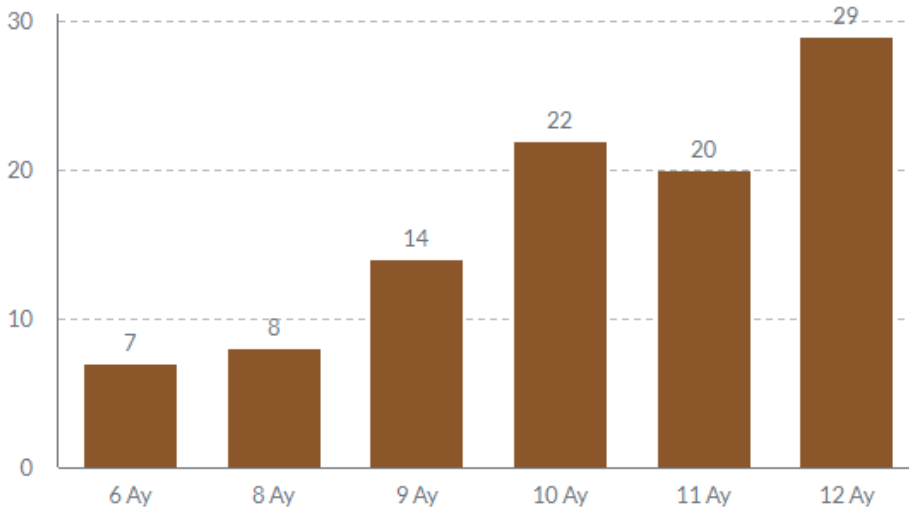
35
işçi

65
işçi

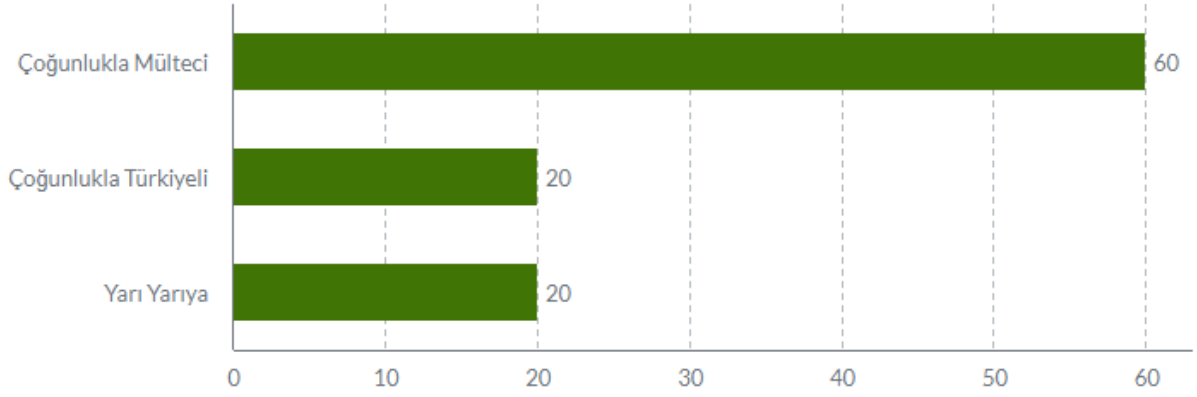
Günlük çalışma saatlerini sorduğumuz işçilerin 35'i günde ortalama 9-10 saat çalıştıklarını, 65 işçi ile 11-12 saat çalıştıklarını cevabını verdiler. İşçiler 8 saatten sonrası için fazla mesai ücreti almadıklarını da getirdiler. Şıklar arasındaki 8 ve 8'den daha az çalışma süreleri işçilerin cevaplarına giremedi.

5- Yıllık Ortalama Çalışma Süresi

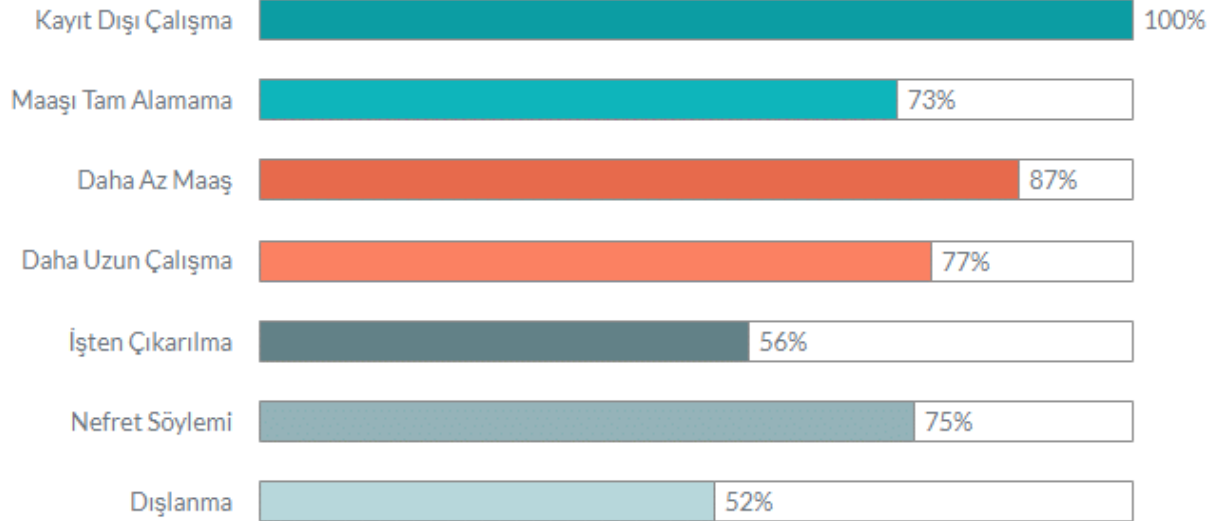
'Yılda Kaç Ay Çalışıyorsunuz' sorusunu sorduğumuz işçilerden sadece 29'u 'yıl boyunca çalışıyoruz' cevabını verdi. 7 işçi 6 ay, 8 işçi 8 ay, 14 işçi 9 ay, 22 işçi 11 ay çalıştığını belirtti.

6- İşyeri İşçi Dağılımına Göre Durum

İşçilerin verdikleri cevaba göre işyerlerinin yüzde 60'ında çoğunluklu mülteci işçi çalışırken yüzde 20'sinde çoğunlukla Türkiyeli işçi çalışmaktadır. Mevcut mevzuata göre bir işyerindeki mülteci işçilerin oranı Türkiyeli işçilerin yüzde onundan fazla olamıyor.

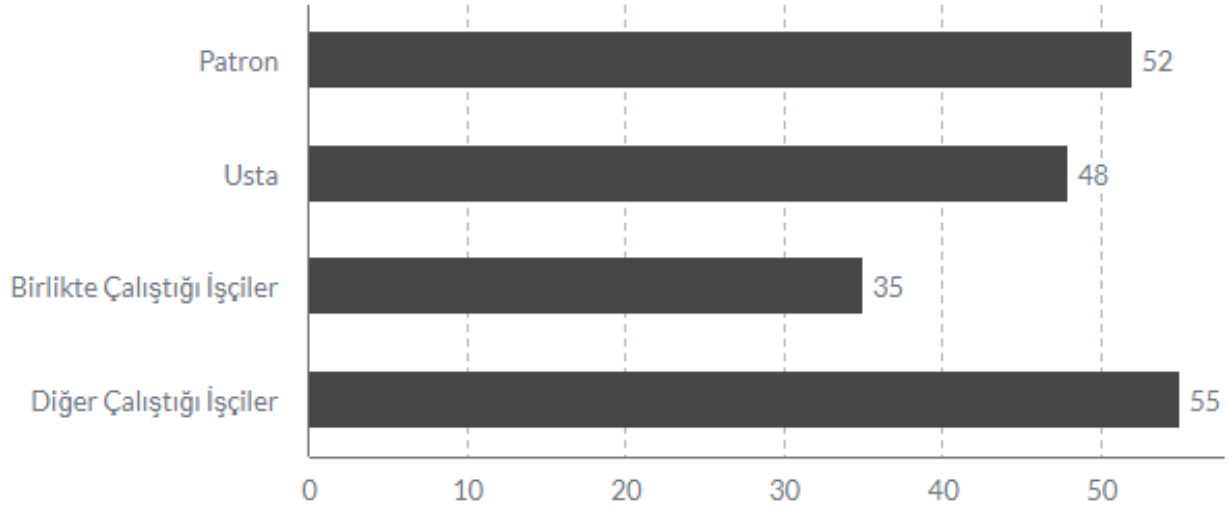
7- İşçilerin Karşılaştıkları Hak İhlallerine Göre Dağılım (Çoklu Kodlama)

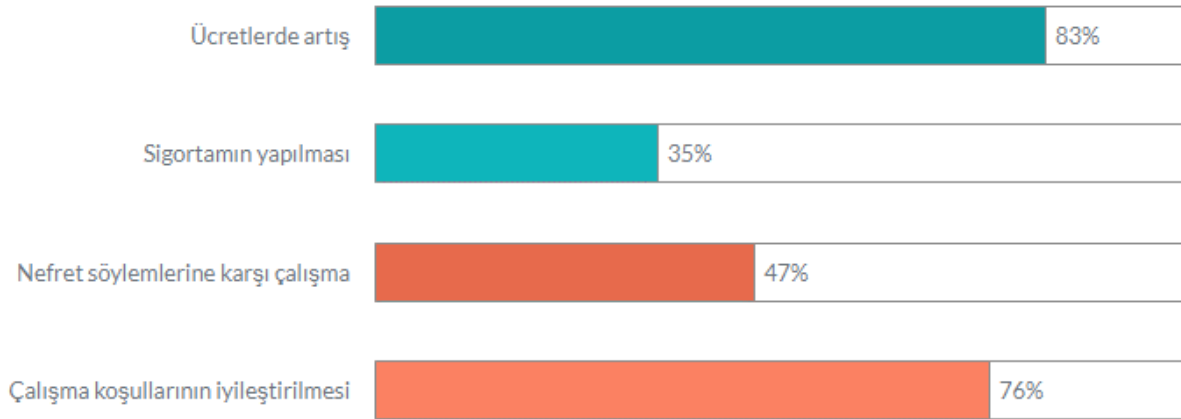
İşçilerden tamamı mülteci olduğu için sigortası yapılmadığını, 73'ü mülteci olduğu için maaşı tam alamadığını, 87'si mülteci olduğu için Türkiyeli işçilere göre daha az maaş aldığını, 77'si mülteci olduğu için Türkiyeli işçilere göre daha uzun çalıştığını, 56'sı mülteci olduğu için haksız yere işten çıkarıldığını, 75'i mülteci olduğu için nefret söylemine maruz kaldığını, 52'si çalışma arkadaşlarını tarafından dışlandığını ve 12'si sözlü ve fiziksel şiddete maruz kaldığı cevabını verdi.

8- Nefet Söylemi ve Dışlanma Kim Tarafından Uygulandı? (Çoklu Kodlama)

Yine çoklu kodlama sistemi ile sorduğumuz soruya işçilerin 52'si patronları, 48'i ustaları, 35'i birlikte çalıştığı işçileri ve 55'i başka işçiler tarafından nefret söylemine maruz kaldığını dile getirdi.

9- İşçilerin Öncelikli Talepleri (Çoklu Kodlama)

İşçilerden 83'ü öncelikli talebinin ücretlerde artış olduğunu dile getirirken 35'i sigortasının yapılması, 47'si nefret söylemlerine karşı çalışma, 76'sı çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve 34'ü ise işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınması cevabını verdi. Nefret söylemlerine karşı çalışma talebi, sigortadan daha öncelikli olurken, çalışma koşullarının iyileştirilmesi de öne çıkan talepler arasında yer alıyor.

66

Tekstil işçisi mülteci D.S: Düşen ücretlerin sorumlusu biz değiliz!

6 yıl önce Türkiye'ye gelen D.S. Gaziantep, Mersin ve İzmir'de çok sayıda tekstil atölyesinde çalışmış. Hemen hemen işyerinde Türkiyeli işçilere göre daha düşük ücret verildiğini dile getiren D.S. "Patronlar bize düşük ücret vererek diğer işçilerin de daha fazla maaş istemesine de engel oluyordu. Biz de yapacak başka bir işimiz olmadığı ve geçinebilmek için bir an önce para kazanmamız gerektiği için verilen paralara razı oluyorduk. Dilini bile bilmediğimiz bir ülkede nasıl hakkımızı arayabiliriz ki? Şu anda çalıştığımız yerde biz 500 lira alırken bizimle aynı işi yapan Türkiyeli işçi 700 alıyor. Önceki çalıştığım yerlerde maaşımı alamadıklarım da oldu. 5 yıldır tekstil atölyelerinde çalışıyorum ve farklı farklı işyerlerinden toplamda 10 bin liralık alacağım vardır. Ayrıca daha uzun çalıştığımız zamanlar da oluyordu. 11 saatin sonunda fazla mesaiye kalmak istemediğimiz halde iş bitene kadar çalışıyorduk. Çalışmazsak işten çıkarılmakla tehdit ediliyorduk ama Türkiyeli işçi evine gidiyordu. Fazla çalışmamız için ek bir ücret de alamıyorduk. Sigorta kaydımızın olmaması da bizim için ileride büyük bir kayıp olacak. Ülkemize dönme ihtimalimiz çok düşük ve burada emekli olabilmemiz de mümkün değil. Ölene kadar çalışacağız gibi duruyor.

“

Ayakkabı işçisi mülteci H.D: İşe giderken korkuyorduk!

5 yıl önce Işıkkent Ayakkabıcılar Sitesi'nde çalışmaya başlayan Suriyeli mülteci H.D. 7 farklı atölyede çalışmış. Çalıştığı 4 iş yerinden Türkiyeli işçilerin tepkilerinden dolayı işten ayrılmak zorunda kalmış. 5 yıl önce Türkiyeli işçilerin site içerisinde 'Suriyeli işçi istemiyoruz' eylemi yaptığını hatırlatan H.D. "Bu süreçte işe giderken korkuyorduk, mecburen gruplar şeklinde gidip geliyorduk. Ufak çaplı saldırılar oldu ve bu saldırıların büyümesinden endişe ettik. Sesimizi de kimseye duyuramadık sadece Deri Tekstil ve Kundağa İşçileri Derneği yanımızda idi. Zamanla bu tepkiler azaldı ve birlikte eylemler de düzenledik ama ekonomik krizin etkisi ile yine hedefe konan biz olduk. İşlerin durması ve işten çıkarmaların başlaması ile birlikte yine hakarete varan tepkilere maruz kalmaya başladık. Üstelik bunu birlikte çalıştığımız işçiler ve ustaların yapması daha da kötü oluyor bizim için. Yine de bu yaşananların sorumlusunun biz olmadığını anlatmaya çalışıyoruz. Maaşların artması bizim için ne kadar elzem olsa da çalıştığımız yerlerde huzun olması için nefret söylemlerine karşı çalışma da önemli. Yoksa ekonomik kriz devam ettikçe ve işlerin durgunluğu sürdükçe biz hedefte olmaya devam edeceğiz. Türkiyeli ve Suriyeli işçi ayrımı olduğu için çalışma koşullarımızın düzeltilmesi için çaba da sarf edemiyoruz. Elimize geçen üç kuruş para ile hayatta mı kalmaya çalışalım yoksa başımıza bir şey gelecek diye endişe mi edelim, bilmiyoruz.

“

Deri işçisi mülteci M.S: Ayrımcılığa maruz kalıyoruz!

4 yıldır Türkiye'de yaşayan deri işçisi M.S. de en büyük sorunun yaşadıkları ayrımcılık ve dışlanma olduğunu belirterek "Çalıştığım işyerlerinde Türkiyeli işçilere ayrıca yemek ve yol parası veriyorlardı ama bize vermiyorlar. Neredeyse hiç bir işyerinde eşit şartlar altında çalışmadık. Bizim işe, paraya ihtiyacımızın olduğunu bildikleri için hem daha az maaş veriyorlar hem de daha uzun süreli çalıştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Ücretlerin tam ödenmemesi de bizim için önemli bir sorun. Bir haksızlık yaşadığımızda nereye şikayet edeceğimizi, haklarımızı nerede arayacağımızı bilmiyoruz. Mülteci olduğumuz için kötü davranıldığı da oldu. En ufak bir hatamızda başka işçilerin ortasında hakaret ve aşağılamaya varan sözlere maruz kalıyoruz. Suriyeli olduğumuz aşağılanıyoruz. Diğer işçiler de bizi kendilerine rakip olarak gördükleri için dışlıyorlar. Biz nefret söylemlerine maruz kalırken bu durum patronların işine de geliyor çünkü bir şey isteyemiyoruz. Öncelikli olarak bizim mülteci olarak kabul edilmemiz ve kalıcı bir statü verilmesi gerekiyor. Sonra da sigorta kayıtlarımız yapılmalı. Türkiyeli işçilerle şartlarımız eşitlenirse birlikte hak aramızın önü açılır.

Çalışma Yaşamındaki Hak İhlallerine Karşı Çözüm Önerilerimiz;

- Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesine (1951) konan coğrafi kısıtlama kaldırılmalı ve sözleşmenin 'ayrımcılık yasağı' ilkesi doğrultusunda herhangi bir şart koşulmadan bütün mültecilere statü verilmelidir.
- Türkiye'nin taraf olduğu mülteci ve göçmen işçilerle ilgili uluslararası sözleşmelerin yükümlülükleri yerine getirilmelidir.
- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 97 sayılı İstihdam Amacıyla Göç Hakkındaki Sözleşmesi ve 143 sayılı Göçmen İşçiler Hakkındaki Sözleşmesi'ne Türkiye bir an önce taraf olmalıdır.
- 2013 Tarihli Ve 6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelikte yer alan mülteci ve göçmen işçilerin çalışma izni alabilmeleri ile ilgili şartlar güncel duruma göre tekrar düzenlenmelidir. Uygulanması mümkün olmayan yüzde 10'luk işyeri kotasında değişiklik yapılmalı, altı aylık bekleme süresi kaldırılmalıdır.
- Kayıt dışı çalışmaya mecbur bırakılan mülteci ve göçmen işçilere uygulanan para cezası yaptırımını iptal edilmelidir ve kayıt dışı istihdamdan sadece işverenler sorumlu tutulmalıdır.
- Mülteci ve göçmen işçilerin sosyal güvenlik kaydı işlemleri kolaylaştırılmalı ve işveren tarafından başvuru yapılmadığı durumdaki mülteci ve göçmen işçinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na başvurusu yeterli olmalıdır.
- Kayıtsız çalışan mülteci ve göçmen işçilerin dava açmasına gerek olmaksızın geriye dönük hak kayıpları giderilmelidir.
- Çalışma Bakanlığı müfettişleri, kayıt dışı çalıştırılmanın azaltılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için iş yerlerinde etkin denetim yapmalıdır.
- Hak ihlallerinin önüne geçmek için Göç İdaresi, Çalışma Bakanlığı İl Müdürlükleri, meslek odaları ve işçi örgütleri (sendikalar ve dernekler) birlikte bir çalışma grubu kurmalı ve sahada çalışma yapmalıdır.
- Meslek odaları ve işçi örgütleri (sendika ve dernekler) yapılan işe göre bir ücret cetveli çıkarmalı, temel alınacak bir iş sözleşmesi hazırlamalıdır. Bu temel iş sözleşmesi ücretin yanı sıra fazla mesai, yol, yemek ve ikramiye ve benzeri haklar da belirlemelidir.
- Mülteci/göçmen işçilere yönelik ayrımcı uygulama, nefret söylemleri ve linçlere karşı sitelerde ve diğer işçi havzalarında özel çalışma yürütülmeli ve bu davranışların Türk Ceza Kanunu'nda suç olduğu ve hapis cezası ile cezalandırılabilirlikleri anlatılmalıdır.

- Mülteci/göçmen işçilerin çalışma yaşamında sahip olduğu hakları öğrenebilmeleri için işçi havzalarında ana dillerinde eğitimler verilmelidir.
- Mülteci göçmen işçilerin yaşadıkları hak ihlalleri karşısında adalete erişiminin kolaylaştırılması için Çalışma Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlükleri bünyesinde özel birimler kurulmalıdır.
- İşçi sendikaları örgütlenme çalışmalarına mülteci/göçmen işçileri de dahil etmeli ve sendikalarda mülteci ve göçmen işçiler komisyonları kurulmalıdır.

“Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliđi finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Deri Tekstil ve Kundura İşçileri Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliđi’nin görüşlerini yansıtmamaktadır”